

YAYGIN KULLANILMAYAN AİLE PLANLAMASI YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN KADINLARIN BİLGİ VE GÖRÜŞLERİ

Hilmiye AKSU*, Nevin AKDOLUN BALKAYA**, Sevgi ÖZSOY*, Gözde DEMİRİSOY***

Amaç: Bu araştırma yaygın kullanılmayan aile planlaması yöntemleri hakkında kadınların bilgi ve görüşlerini belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışma kesitsel bir araştırma olarak, Aydın Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi'nde 06/01/2014 ile 06/03/2014 tarihlerinde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Aydın Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Polikliniği'ne 2013 yılında başvuran, 15-49 yaş arasındaki 55.143 kadın oluşturmuştur. Örneklem seçiminde olasılıksız örneklem yöntemi ve örneklem hacmini belirlemede evreni bilinen örneklem sayısı hesaplama yöntemi kullanılmış ve 400 kadın araştırmaya dahil edilmiştir. Veriler literatür ışığında hazırlanan soru formu aracılığı elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmamıza katılan kadınların yaş ortalaması $30,25 \pm 0,41$ 'dir. Katılımcıların %49,5'i aile planlaması ile ilgili danışmanlık almıştır ve danışmanlığını %55'i ebeden, %35,8'i doktordan, %25,2'si hemşireden almıştır. Kadınlara danışmanlıklarda bahsedilmeyen yöntemler arasında, en fazla diyafram (%73,2), implant (%50), kadın kondomu (%48,4) ve takvim yöntemi (%44,9) yer almaktadır. Kullandıkları yöntemleri en çok güvenilir olması (%31,5), uygulanmasının kolay olması (%16,7) ve ebe-hemşire önerisi (%15,5) nedeniyle tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Sonuç Araştırma sonuçlarına göre, bazı aile planlaması yöntemlerinin, diyafram, implant, kadın kondomu ve takvim yönteminin danışmanlık sırasında tanıtılmayan yöntemler arasında yer aldığı ve bu yöntemlerin yaygın kullanılmayan yöntemler içerisinde olduğu belirlenmiştir. Kadınlar için aile planlaması yöntemlerinin güvenilir ve uygulanmasının kolay olması tercih sebebidir. Sık/yaygın kullanılmayan aile planlaması yöntemlerinin tanıtılması ve kullanılması için aile planlaması danışmanlık hizmeti veren sağlık personelinin danışmanlık sırasında güvenilir yöntemlerin hepsinden ayrıntılı olarak bahsetmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Aile planlaması; danışmanlık; diyafram, implant, kadın kondomu, takvim yöntemi, bilgi.

WOMEN'S KNOWLEDGE AND OPINIONS OF LEAST FREQUENTLY USED CONTRACEPTIVES

Aim: This study was performed to reveal women's knowledge and opinions about not commonly used contraceptives; knowledge.

Methods: This cross-sectional study was conducted in Aydın Obstetrics and Pediatrics Hospital between 6 January and 6 March in 2014. The study population included 55,143 women aged 15-49 years and presenting to the obstetrics out patient clinic in 2013. Non-probability sampling and the Formula for the sample size with a known population were used and 400 women were enrolled. Data were collected with a questionnaire developed in the light of the literature and were analyzed with descriptive statistics.

Results: The mean age of the women was $30,25 \pm 0,41$ years. Of all the women, 49,5% received counseling about contraception. Of all the women receiving this counseling, 55%, 35,8% and 25,2% got it from midwives, doctors and nurses respectively and 73,2%, 50%, 48,4% and 44,9% were not told about diaphragms, implants, female condoms and rhythm method respectively. The women's reasons for their selection of a contraceptive were that it was the safest (31,5%), easy to implement (16,7%) and recommended by midwives or nurses (15,5%).

Conclusion: The study showed that some contraceptives such as diaphragms, implants, female condoms and rhythm method were not introduced during counseling and were the least frequently used. Reasons for women's selection of certain contraceptives are safety and practicality. It can be recommended that health professionals offering counseling for contraception should mention all reliable contraceptives.

KeyWords: Family planning; counseling; diaphragms, implants, female condoms, rhythm method knowledge.

Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın Sağlık Yüksekokulu, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Doç.Dr. e-mail: hilmiyeaksu@yahoo.com

*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doç,Dr.

*** Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın Sağlık Yüksekokulu, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Arş.Gör.

Bu çalışma, 1. Ulusal Kadın Hastalıkları ve Ana Çocuk Sağlığı Kongresi'nde (18-19 Aralık 2014 - İzmir) poster bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Dünyada çocuk istemedikleri halde gebeliği önleyici yöntem kullanmayan yaklaşık 300 milyon çift bulunduğu belirlenmiştir. Dünya Doğurganlık Araştırması verilerine göre, gelişmekte olan ülkelerdeki yaklaşık 225 milyon kadın çocuk sahibi olmak istememekte fakat hiç bir method kullanmamaktadır. (Lowdermilk ve Perry 2006; WHO 2015;). Modern yöntem kullanımı gelişmekte olan ülkelerde artış gösterse de çeşitlilik oldukça azdır (World Fertility Report 2013). Aile planlaması (AP) Dünya Sağlık Örgütü'nün (2015) güncellediği tanıma göre; eşlerin istedikleri zamanda, istedikleri sayıda çocuk sahibi olmaları veya kişisel isteklerine ve ekonomik olanaklarına göre çocuk sayılarını belirlemesi ve doğum aralıklarını istedikleri şekilde gerçekleştirmelerini sağlamaya yönelik çalışmalardır (WHO 2015). AP ve kontrasepsiyon sadece çocuk sayısının kısıtlanması olarak algılanmamalıdır. Uygun doğum aralığı ve doğum zamanının seçiminin hem doğacak çocuğun ve annenin sağlığını, hem de ailenin sosyal durumunu etkileyeceği unutulmamalıdır (Aksu 2008; Bostancı 2011).

AP ve kontrasepsiyon sadece çocuk sayısının kısıtlanması olarak algılanmamalıdır. Uygun doğum aralığı ve doğum zamanının seçiminin hem doğacak çocuğun ve annenin sağlığını, hem de ailenin sosyal durumunu etkileyeceği unutulmamalıdır (Aksu 2008; Bostancı 2011).

İnsanoğlunun çoğalmasını kısıtlayacak yüzde yüz etkili, ucuz, kolay uygulanan, tıbbi gözetimi gerekli kılmayan ve organizmanın fizyolojisini değiştirmeyen bir kontrasepsiyon yöntemi halen mevcut değildir (Üner 1996). Ancak bilimsel gelişmeler artık çiftlere daha az zararlı ve etkililiği daha yüksek alternatifler sunmaktadır (Mayda ve ark. 2005).

Oltuoğlu ve Başer (2012)'in çalışmasında genç yaşta, eğitim düzeyi yüksek, evlilik süresi kısa, gebelik, doğum ve yaşayan çocuk sayısı az olan kadınların daha çok modern AP yöntemlerini, ileri yaşta eğitim durumu, düşük, evlilik süresi uzun, çocuk sayısı çok olan

kadınların ise geleneksel AP yöntemleri kullandığı belirtilmiştir. Ayrıca Kadınların AP yöntemleri hakkındaki bilgilerinin yöntem seçimini etkilemediği belirtilmiştir (Oltuoğlu ve Başer 2012). Bu bilgilere ilaveten bazı çalışmalarda ise kadınların sosyo-demografik özellikleri, kültürü, dini inanışları, ekonomik statüsünün AP yöntemleri seçimini etkilediği belirtilmiştir (Sathar ve Chidambaram 1984; Kahraman ve ark. 2012).

Ülkemizde yaygın kullanılmayan AP yöntemleri arasında kadın kondomu, diyafram, implant, takvim yöntemi yer almaktadır (Gılıç ve ark. 2009; Seçkiner ve ark. 2014). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2013 verilerine göre kadınların en az bilgi sahibi olduğu AP yöntemi %19,8 ile kadın kondomu, %28,9 diyafram, %32,9 ile implanttır. Geleneksel AP yöntemlerinin tercih edilme nedenleri olarak, kadınların modern AP yöntemleri hakkında yanlış inanışları ve bilgileri ve modern yöntemlerin kullanımı sırasında yaşanan yan etkiler tanımlanmaktadır (Khalaf ve et al. 2008). Marvi ve Howard (2013)'ın çalışmasında kadınların bazı kontraseptif yöntemlerden özellikle enjeksiyon ve rahim içi araç (RİA) uygulamasından korkması kontraseptif tercihlerini etkilediği belirtilmiştir. Erviti ve et al. (2010) çalışmasında kadınların kullanabileceği kontraseptif yöntemleri daha çok doktorların önerdiği ve bu yöntemlerinde daha çok kadınların uygulayabileceği yöntemler olduğu belirtilmektedir. Erkeklerin uygulayabileceği özellikle vazektomi yöntemi için hastalarını cesaretlendirmedikleri belirtilmektedir.

Ülkemizde yapılan TNSA(2013) sonuçlarına göre en çok kullanılan modern yöntem RİA'dır (%16,8). RİA'dan sonra en yaygın olan yöntem ise erkek kondomu (%15,8) olduğu belirlenmiştir. Geleneksel yöntem olarak ise geri çekme yönteminin (%25,5) yaygın olarak kullanıldığı bildirilmiştir. Bu nedenle sık/yaygın kullanılmayan yöntemlere ilişkin kadınların bilgi ve görüşlerinin ayrıntılı olarak incelenmemesi, bu konunun ayrıntılı olarak irdelenme

gereksinimini ortaya çıkarmıştır. Bu araştırma, yaygın kullanılmayan AP yöntemleri hakkında kadınların bilgi ve görüşlerini belirlemek amacı ile yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Şekli

Bu araştırma kesitsel bir araştırma olarak, Aydın Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi'nde 06/01/2014 ile 06/03/2014 tarihlerinde, ülkemizde yaygın kullanılmayan aile planlaması yöntemlerine ilişkin kadınların bilgi ve görüşlerini belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Aydın Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Poliklinikleri'ne 2013 yılında başvuran, 15-49 yaş arasındaki 55.143 kadın oluşturmuştur. Poliklinikler obstetrik bakım ve jinekolojik yakınmalar olarak ayrı ayrı hizmet vermemektedir. Kadınlar hem obstetrik bakım alma hem de jinekolojik yakınmaları nedeni ile başvurularını aynı polikliniklere yapmaktadır. Araştırmaya sadece 15-49 yaş grubu kadınlar dahil edilmiştir. Polikliniğe başvuru nedenleri dikkate alınmamıştır. Menopoza girmiş ve infertil kadınlar araştırmaya dahil edilmemiştir. Örneklem seçiminde olasılıksız örneklem yöntemi seçilmiş ve örneklem hacmini belirlemede evreni bilinen örneklem sayısı hesaplama yöntemi kullanılmıştır. Bu hesaplama göre ulaşılabilecek 382 örneklem sayısına %10 yedek sayı eklendiğinde toplam 420 kadına ulaşılabileceği planlanmıştır. Araştırma sonunda ise 400 kadının verisi elde edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından literatüre göre hazırlanan soru formu ile toplanmıştır.

Soru formu; Literatür ışığında hazırlanan soru formu, sosyo-demografik özellikleri ve aile planlamasına yönelik sorulardan oluşmaktadır. Soru formunun ön uygulaması, Aydın Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Polikliniği'ne başvuran 15-49 yaş arasındaki 20 kadında yapılmıştır. Ön uygulamaya alınan kadınlar örnekleme dahil edilmemiştir. Veriler, polikliniğe başvuran kadınların kendi öz bildirimleri ile elde edilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi Statistical Package for Social Science (SPSS) 18 paket programında gerçekleştirilmiş ve tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için T.C.Sağlık Bakanlığı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu Aydın İli Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterliği'nden (Tarih:19.12.2013 No: 18776) izin alınmıştır. Bireylere araştırma ile ilgili sözlü ve yazılı olarak bilgi verilmiş, bireylerden sözlü onam alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmamıza katılan kadınların yaş ortalaması $30,25 \pm 0,41$ 'dir. Kadınların %7,3'ü okur- yazar değil, %43,5'i okur-yazar/ilkokul mezunu, %22,8'i ortaokul , %18,5'i lise ve %8'i üniversite mezunudur. Araştırmamıza katılan kadınların %75,5'i ev hanımı, %24,5'i ise gelir getiren bir işte çalışmaktadır. Kadınların %79,2'sinin sosyal güvencesi mevcuttur, %90'ı da evlidir. Kadınların %79,2'sinin çocuğu vardır ve ortalama çocuk sayısı $2,10 \pm 0,99$ 'dur (Tablo 1).

Tablo 1. Kadınların Sosyo-Demografik Özellikleri

Sosyo-demografik özellikler	Ortalama±SS	
Yaş	30,25±8,22	
Çocuk sayısı	2,10±0,99	
Eğitim durumu	Sayı	%
Okur- yazar değil	29	7,3
Okur-yazar ve ilkokul	174	43,5
Ortaokul	91	22,8
Lise	74	18,5
Üniversite	32	8,0
İş durumu		
Gelir getiren bir işte çalışan	98	24,5
Çalışmayan (Ev hanımı)	302	75,5
Sosyal güvence varlığı		
Var	317	79,25
Yok	83	20,75
Medeni durumu		
Evli	360	90,0
Bekar	40	10,0
Çocuk sahibi olma durumu		
Olan	317	79,25
Olmayan	83	20,75
Toplam	400	100,0

Katılımcıların %49,5'i AP ile ilgili danışmanlık almıştır ve danışmanlığını %55'i ebeden, %35,8'i doktordan ve %25,2'si hemşireden almıştır. Kadınlara danışmanlıklarda bahsedilmeyen yöntemler arasında, %73,2 oranla diyafram, %50 oranla implant %48,4 oranla kadın kondomu ve %44,9 oranla takvim yöntemi yer almaktadır. Kadınların hiç duymadığı yöntemler arasında ise %73,5 diyafram, %57,2 implant, %55 ile kadın kondomu bulunmaktadır. Araştırmaya katılan kadınların %51'i bilmedikleri yöntemler hakkında bilgi almak istemektedir. Kadınların AP hakkında danışmanlık alma durumları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Kadınların Aldığı AP Danışmanlığı ve AP Yöntemleri Konusunda Bilgi Durumları

AP danışmanlığı ve AP yöntemleri konusunda bilgileri	Sayı	%
Danışmanlık alma		
Evet	198	49,5
Hayır	202	50,5
Danışmanlık veren*		
Ebe	109	55,0
Doktor	71	35,8
Hemşire	50	25,2
Diğer	12	6,0
Danışmanlık sırasında anlatılmayan yöntemler*		
Diyafram	145	73,2
İmplant	99	50,0
Kadın kondomu	96	48,4
Takvim yöntemi	89	44,9
Vazektomi	65	32,8
Minihap	52	26,2
Üç aylık iğne	46	23,2
Emzirme	40	16,0
Aylık iğne	17	8,5
Hiç duyulmayan yöntemler*		
Diyafram	294	73,5
İmplant	229	57,2
Kadın kondomu	220	55,0
Takvim yöntemi	193	48,2
Vazektomi	179	44,7
Minihap	101	25,2
Üç aylık iğne	75	18,7
Emzirme	80	20,0
Aylık iğne	70	17,5
Duymadığı/bilmediği yöntemler hakkında bilgi alma isteği		
Bilgi almak isteyen	205	51,0
Bilgi almak istemeyen	195	49,0
Toplam	400	100

*Kadınlar birden fazla seçenek belirttiği için 'n' sayısında katlanmalar olmuştur. Yüzdeler örneklem sayısı üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 3'de kadınların AP yöntemi kullanma durumları verilmiştir. Kadınların en son kullandığı AP yöntemleri arasında %21,4 ile bakırlı RİA %22,3 ile erkek kondomu ve %13,3 ile doğum kontrol hapı yer almaktadır. Kullandıkları yöntemleri en çok güvenilir olması (%31,5), uygulanmasının kolay olması (%16,7) ve ebe-hemşire önerisi (%15,5) nedeniyle

tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Kadınların %68,5'inin tercih ettikleri AP yöntemine kendisinin karar vermesine karşın, %35,5'inin eşi karar vermiştir.

Tablo 3. Kadınların AP Yöntemi Kullanma Durumları ve Tercih nedenleri

En son kullandığı AP yöntemleri	Sayı	%
Bakırlı RİA	85	21,4
Erkek kondomu	91	22,3
Doğum kontrol hâpı	53	13,3
Geri çekme	47	11,3
Tüpligasyon	21	5,3
Üç aylık iğne	7	1,8
Aylık iğne	13	3,3
Vajinal lavaj	2	0,6
Kadın kondomu	2	0,6
Mini hap	6	1,6
Takvim yöntemi	3	0,8
Hormonlu RİA	2	0,5
Emzirme	4	1,0
Diyafram	2	0,5
İmplant	2	0,5
Vazektomi	1	0,3
Yöntem kullanmıyor	59	14,9
Kullanılan AP yöntemi tercih nedeni*		
Güvenilir olması	126	31,5
Uygulanmasının kolay olması	67	16,7
Hemşire/ebe önerisi	62	15,5
Doktor Önerisi	54	13,5
Eşinin istemesi	50	12,5
Yan etkisinin az olması	48	12,0
Diğer	29	7,2
Ucuz olması	23	5,7
Ulaşımın kolay olması	23	5,7
Başka seçeneğin olmaması	18	4,5
Kullandığı yönteme karar veren*		
Kendisi	274	68,5
Eşi	142	35,5
Doktor	28	7,0
Hemşire/ebe	18	4,5
Toplam		

*Kadınlar birden fazla seçenek belirttiği için 'n' sayısında katlanmalar olmuştur. Yüzdeler örneklem sayısı üzerinden hesaplanmıştır.

TARTIŞMA

Katılımcıların yaklaşık yarısı aile planlaması ile ilgili danışmanlık almıştır ve danışmanlık hizmetini çoğunluğu ebelerden (%55) almıştır. Danışmanlık hizmetini ikinci sırada hekim (%35,8) ve üçüncü sırada (%25,2) hemşireden aldıkları belirlenmiştir. Kadınların ebe ile görüşme ve karşılaşma olasılıklarının yüksek olması en çok ebelerden danışmanlık almalarını etkilemiş olabilir. Bu çalışmada kadınlara danışmanlıklarda bahsedilmeyen yöntemler arasında, %73,2 oranla diyafram, %50 oranla implant %48,4 oranla kadın kondomu ve %44,9 oranla takvim yöntemi yer almaktadır. Erviti ve et al. (2010) çalışmasında erkek hekimlerin daha çok kadınların kullanabileceği yöntemleri anlattıklarını ve örneğin vazektomi gibi erkeklerin uygulayacağı yöntemleri tavsiye etmedikleri ifade edilmiştir. Çalışmamızda kadınların hiç duymadığı yöntemler arasında diyafram (%73,5), implant, (%57,2) kadın kondomu (%55) bulunmaktadır. Bu durum kadınların çoğunluğunun eğitim düzeyinin düşük olması nedeniyle sağlık personeli dışında bilgi aramadıklarını düşündürmektedir. Bunun yanında hemşire, ebe ve hekimin kendilerine bilgi verdiği oranda gebelikten koruyucu yöntemleri bildikleri de söylenebilir. Gılıç ve ark. (2009)'nın çalışmalarında da kadınlar AP yöntemlerinden en fazla %96,7 ile RİA hakkında bilgi sahibi olduğunu saptamıştır. Bunu sırası ile oral kontraseptif (%94,4), kondom (%71,1), enjeksiyon (%67,4) ve tüp-ligasyonu (%46,1) izlemiştir. Bilgi düzeyinin düşük olduğu yöntemler ise vazektomi (%12,2), norplant (%3,3) ve %10,5 oranında takvim yöntemidir.. Kadınların yaygın kullanım nedeniyle birbirlerine bilgi transferi yaptığını düşündürmektedir. TNSA (2013) sonuçlarına göre kadınların en az bildikleri yöntemler sırası ile implant (%32,9), diyafram (%28,9), kadın kondomu (%19,8) olarak bildirilmiştir. Bu çalışmada kadınların yöntem bilgi durumları ile ülke genelinde yürütülmüş TNSA (2013) çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan kadınların yarısı bilmedikleri yöntemler hakkında bilgi almak istemektedir. Bilgi almaya istekli olmaları olumlu bir durum olarak değerlendirilmekte ve sağlık personelinin de kendi bilgilerini yenileyip az bilinen yöntemleri kadınlara anlatması modern ve az bilinen AP kullanma oranını artırabileceği düşünülmektedir.

Kadınların en son kullandığı AP yöntemleri arasında ilk üç sırada %21,4 ile bakırlı RİA %22,3 ile erkek kondomu ve %13,3 ile doğum kontrol haptı yer almaktadır. Oltuoğlu ve Başer (2012)'in çalışmasında kadınların kullandığı modern AP yöntemleri arasında RİA (%40,4) ilk sırada yer alırken, kondom (%32,8) ikinci sırada yer almaktadır. Bostancı (2011)'nin çalışmasında ise geri çekme %31,9, kondom %15,4 ve RİA %10,2 oranında kullanıldığı bulunmuştur. Doğan Pekince ve Yılmaz (2012)'in çalışmasında kadın korunma yöntemlerinden en fazla RİA tercih edilirken erkek korunma yöntemlerinden kondom tercih edilmiştir. Khalaf ve et al. (2008) Ürdün'deki yaptığı çalışmalarında kadınların çoğunlukla geleneksel yöntem (geri çekme, takvim ve emzirme) kullandıkları belirlenmiştir. Weldegerima ve Deneke (2008)'in Etiyopya'da yaptıkları çalışmada kadınların en çok tercih ettiği yöntem olarak sırası ile enjektabl (%63,2), oral kontraseptifler (%21,2), çok az sayıda kadın ise kondom (%9,5) ve implantı (6,1) tercih ettiği bildirilmiştir. Bu çalışma ile benzer şekilde Kahraman ve ark. (2012) da en çok tercih edilen yöntemin RİA (%46,4) ikinci sırada kondom (%19,2) ve üçüncü sırada da geri çekme (%16,4) olduğunu belirlemiştir. Türkiye'nin değişik illerinde yapılan çalışmalarda kadınların AP yöntem tercihleri birbirine benzemektedir. Bunlara ilaveten bizim çalışmamıza benzer şekilde TNSA 2013 verilerinde evli kadınlar tarafından en çok kullanılan modern yöntem RİA'dır (%16,8). RİA'dan sonra en yaygın olan yöntem ise erkek kondomudur (%15,8). Ürdün'de yapılan çalışmada daha çok geleneksel yöntem tercih edilirken Etiyopya'daki çalışmada ise daha çok modern yöntem tercih edilmiştir.

Çalışmamızda kadınlar kullandıkları yöntemleri en çok güvenilir olması (%31,5), uygulanmasının kolay olması (%16,7) ve ebe-hemşire önerisi (%15,5) nedeniyle tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Oltuoğlu ve Başer (2012) çalışmalarında yöntemleri güvenilir (%46,8) ve sağlıklı (%23,0) buldukları için kadınların tercih ettiklerini bildirmiştir. Kadınların doğum sonrası kontrasepsiyon tercihlerinde yöntem güvenilirliğinin (%51,9), yöntemin ucuz ve kolay ulaşılabilir olmasının (%17,8) etkili olduğu belirtilmiştir (Altınbaş ve ark. 2013). Bir diğer çalışmada da yöntemin güvenilir olduğunu düşünmenin (%33,9) yöntem tercihinde etkili olduğu belirtilmiştir (Doğan Pekince ve Yılmaz 2012). Şentürk Erenel ve ark. (2011) çalışmalarında kadınların kullandıkları yöntemi seçme nedenleri arasında ilk üç sırada; yan etkisinin olmaması (%21,6), eşin uygun görmesi (%18,8) ve daha önce kullanılan yöntem olması (%17,4) bulunmaktadır. Khalaf ve et al. (2008) çalışmalarında ise modern yöntemlerin yan etkilerinden dolayı, kondomu eşlerinin red etmesi ve aksine geleneksel yöntemleri desteklemelerinden dolayı modern yöntem kullanmadıkları belirlenmiştir. Bu çalışmada ve diğer çalışmalarda görüldüğü gibi yöntemin güvenilir olması gebelikten koruyuculuğunun yüksek olması tercih edilmeyi etkilediği söylenebilir. Bununla beraber sağlık personelinin önerisini de dikkate aldıkları görülmüştür. Bu nedenle sağlık personelinin doğru ve yeterli bilgiye sahip olması etkili, güvenilir ve kolay uygulanabilir yöntemlerin hepsinden danışmanlık sırasında bahsetmesinin önemli olduğu söylenebilir.

Kadınların %68,5'sinin tercih ettikleri AP yöntemine kendisinin karar vermesine karşın, %35,5'inin eşi karar vermiştir. Rahnama ve et al. (2010) çalışmalarında erkeklerin geri çekme yöntemini kullanma konusunda birincil karar verici oldukları belirlenmiş bu nedenle danışmanlık hizmetinin sadece kadınlara verilmemesi ve eşlere birlikte verilmesi önerilmiştir. Gebelikten koruyucu yöntem kullanımı ve hangi yöntemin kullanılacağı konusunda erkek

faktörünün rolü bugün bilinmekte ve bu nedenle danışmanlık hizmetinin çiftlere birlikte verilmesi veya erkelere de yöntemlerin anlatılmasına ilişkin hizmet düzenlemelerinin yapılması birçok uzman tarafından önerilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre, kadınların yaklaşık yarısı AP danışmanlığı hizmeti almıştır. Diyafram, implant, kadın kondomu ve takvim yönteminin danışmanlık sırasında tanıtılmayan yöntemler arasında yer aldığı ve doğal olarak da bu yöntemlerin en az kullanılan yöntemler içerisinde olduğu belirlenmiştir. Kadınlar için AP yöntemlerinin güvenilir ve uygulanmasının kolay olması tercih sebebidir. AP yöntemlerinin güvenilir ve uygulanmasının kolay olması, ayrıca eş isteği tercih sebebidir. Bu nedenle AP danışmanlık hizmeti veren sağlık personelinin güvenilir yöntemlerin yanında yaygın kullanılmayan ve az bilinen yöntemlere ilişkin kapsamlı ve etkin danışmanlık hizmeti sunmaları, bu danışmanlığa özellikle erkeklerinde katılması önerilebilir. Buna ilaveten AP danışmanlık rehberi içinde yer almasına rağmen bu yöntemlerin sağlık personeli tarafından daha az bahsedilmesinin nedenlerine ilişkin araştırmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

Aksu H. (2008). Kadın sağlığı. Şirin A ve Kavlak O, Ed. Kontraseptif yöntemler. İstanbul: Bedray Press, 288-331.

Altınbaş AK; Tekin YB, Dilbaz B, Kılıç S, Yasemin Taşçı Y, Kandemir Ö. (2013). İstenmeyen gebeliklerde kontraseptif yöntem bilgi düzeyi ve postpartum kontraseptif yöntem tercihleri. Nobel Medicus, 9(3):64-68.

Bostancı M.S. (2011) Doğu Anadolu Bölgesindeki bir ilçede kadınların kullandıkları kontraseptif yöntemleri için bilgi kaynakları ve istenmeyen gebeliklerle ilişkisi. Dicle Tıp Dergisi, 38 (2): 202-207.

Doğan Pekince G, Yılmaz M. Kontrasepsiyon amaçlı başvuran kadınların erkek kontrasepsiyonuna bakış açısı. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 15(2):69-74

Erviti J, Sosa Sánchez IA, Castro R. (2010). Social origin of contraceptive counseling practices by male doctors in Mexico. Qual Health Res, 20(6):778-787.

Gılıc E, Ceyhan O, Özer A. (2009). Niğde Doğumevi'nde doğum yapan kadınların aile planlaması konusundaki bilgi tutum ve davranışları. *Fırat Tıp Dergisi*, 14(4): 237-241.

Kahraman K, Göç G, Taşkın S, Haznedar P, Karagözlü S, Kale B ve diğerleri. (2012). Factors influencing the contraceptive method choice: a university hospital experience. *Turkish-German Gynecol Assoc*, 13: 102-5.

Khalaf IA, Abu-Moghli F, Callister LC, Rasheed R. (2008). Jordanian women's experiences with the use of traditional family planning. *Health Care Women Int*, 29(5):527-38.

Lowdermilk DL, Perry SE. (2006). *Family Planing: Maternity Nursing, Seventh Edition.* Canada Mosby Elsevier, 135-57.

Mayda AS, Arslan T, Bozkurt HB, Dedeli İ, Özkan MÖ. (2005). Düzce İli Kalıcı Konutlar Bölgesinde 15-49 Yaş Arası Kadınlarda Yöntem Kullanma Oranları ve Tercih Nedenleri. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 4(5):265-79.

Marvi K, Howard N. (2013). Objects of temporary contraception: an exploratory study of women's perspectives in Karachi, Pakistan *BMJ Open*, 3(8)3:e003279.

Oltuoğlu H, Başer M. (2012). Malatya il merkezinde yaşayan evli kadınların kullandıkları aile planlaması yöntemleri ve seçme nedenlerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 19(3):167-174.

Rahnama P, Hidarnia A, Shokravi FA, Kazemnejad A, Oakley D, Montazeri A. (2010). Why Iranian married women use withdrawal instead of oral contraceptives? A qualitative study from Iran. *BMC Public Health*. 28;10:289.

Sathar ZA, Chidambaram VC. (1984). *Differentials in contraceptiveuse.* Voorburg, Netherlands: International Statistical Institute.

Seçkiner PÇ, Ergöçmen BA, Özgören AA. (2014). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2013. T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü-Hacettepe Üniveritesi, Nüfus Etüdleri Enstitüsü, Ankara.

Şentürk Erenel A, Kavlak T, Bingöl B. (2011). Kadınların doğum sonrası altı ay sonunda aile planlaması yöntemi kullanma durumu. *Van Tıp Dergisi*, 18(2):68-76.

Üner M. (1996). *Kontrasepsiyon, Kadın Hastalıkları, I. Basım,* Ankara: Palme Yayınevi, 323-355.

Weldegerima B, Denekew A. (2008). Women's knowledge, preferences, and practices of modern contraceptive methods in Woreta, Ethiopia. *Res Social Adm Pharm*, 4(3):302-307.

World Fertility Report (2013). Fertility at the Extremes. <http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/fertility/worldFertilityReport2013.pdf> Erişim Tarihi: 28.10.2015).